

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

ВИТОКИ

педагогічної майстерності

Збірник наукових праць

Виходить двічі на рік

Заснований у травні 2007 року

Випуск 22

Серія «Педагогічні науки»

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

Ulrichsweb Global Serials Directory

Полтава
2018

ISSN 2616-6623

UDC 371.4.013.017(082)

THE SOURCES OF PEDAGOGICAL SKILLS

Founder and publisher:

POLTAVA NATIONAL V. G. KOROLENKO PEDAGOGICAL UNIVERSITY

*The journal is published by the decision of Academic Council of Poltava National V. G. Korolenko Pedagogical University
(Protocol No. dated , 2018)*

The journal is in the list of scientific professional publications of Ukraine in which the results of thesis may be published
(Order of Ministry of Education and Science of Ukraine dated May 15, 2016, No. 515).

The journal is indexed in: Index Copernicus International, Ulrichsweb Global Serials Directory

Editor in Chief

Grynyova Maryna Victorivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, Dean of the Natural History Faculty, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Members of the editorial board

Bibluk M., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Torun, Poland)

God B. V., Doctor of pedagogical sciences, Professor, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Dyachenko-Bogun M. N., doctor of pedagogical sciences, Associate Professor, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Zhdanova-Nedilko E. G., Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Onipko V. V., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Sas N. N., Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Siciliano de Kumis N., President of the International Makarenko Association, professor (Rome, Italy)

Tkachenko A. V., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Hillig G., Professor at the Makarenko-Reform Laboratory (Marburg, Germany)

Khomych L. A., doctor of pedagogical sciences, professor of the Institute of pedagogical education and adult education of NAPN of Ukraine

Shiyan N. I., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Managing Editor – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor **O.H. Zhdanova-Nedilko**

The Sources of Pedagogical Skills: Collection of Scientific Works / Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. – Poltava, 2018. Issue 22. – 246 p. – (Series «Pedagogical Sciences»).

This collection of scientific works includes research results of scientists and lecturers, scientific researches of doctoral and postgraduate students on the problems of future teachers training, improvement of teacher's professional skills in comprehensive and vocational schools in the context of national and international educational system.

Certificate of the state registration

Series KB No. 23451-13291 ІП dated June 22, 2018

© Group of authors, 2018

© Poltava V. G. Korolenko National

Pedagogical University 2018

ISSN 2616-6623
УДК 371.4.013.017(082)

ВИТОКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Засновник і видавець:

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

*Друкується за ухвалою вченої ради Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка (протокол № від 2018 р.)*

Збірник уходить до переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
(Наказ Міністерства освіти і науки України від 15 травня 2016 р. № 515).

Індексується в Index Copernicus International та Ulrichsweb Global Serials Directory

Головний редактор

Гриньова Марина Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Члени редколегії

Библюк Маріан, доктор педагогічних наук, професор (Торунь, Польща)

Год Борис Васильович, доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Дяченко-Богун Марина Миколаївна, доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Жданова-Неділько Олена Григорівна, доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Оніпко Валентина Володимирівна, доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Сас Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, доцент Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Січіліано де Куміс Нікола, президент Міжнародної макаренківської Асоціації, професор (Рим, Італія)

Ткаченко Андрій Володимирович, доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Хілліг Гьотц, професор лабораторії «Макаренко-реферат» (Марбург, Німеччина)

Хомич Лідія Олексіївна, доктор педагогічних наук, професор Інституту педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України

Шиян Надія Іванівна, доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Відповідальний редактор – доктор педагогічних наук, доцент **О.Г. Жданова-Неділько**

Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2018. Випуск 22. – 246 с. – (Серія «Педагогічні науки»).

Збірник наукових праць містить результати досліджень учених та викладачів, наукові пошуки докторантів, аспірантів із проблем підготовки майбутнього вчителя, удосконалення професійної майстерності викладача загальноосвітньої і професійної школи в контексті вітчизняного та світового освітнього простору.

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
Серія КВ № 23451-13291ПР від 22 червня 2018 р.*

© Колектив авторів, 2018

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018

РЕЦЕНЗЕНТИ

Бочарова Олена Анатоліївна, доктор габлітований, професор надзвичайний факультету психології і наук гуманітарних, Краківська Академія імені Анджея Фрича Моджевського, Краків, Польща

Сльникова Галина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Української інженерно-педагогічної академії

Ільченко Віра Романівна, доктор педагогічних наук, професор, дійсний академік НАПН України, директор Науково-методичного центру інтеграції змісту освіти НАПН України, Київ

Лещенко Марія Петрівна, професор, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Університету Яна Кохановського в Кельцах, Філії в Пьотркові Трибунальським, Польща

Фелхнер Анджей, професор звичайний, доктор габлітований, декан факультету соціальних дисциплін Університету Яна Кохановського в Кельцах, Філії в Пьотркові Трибунальським, Польща

Шпак Валентина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

REVIEWERS

Bocharova Olena Anatoliivna, Doctor Habil., Professor Nadzwyczajny of the Department of Psychology and Humanities, Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, Poland

Yelnykova Halyna Vasylivna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, head of Management Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy

Ichenko Vira Romanivna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Current Academician of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Director of Scientific and Methodological center of Educational Content Integration of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv

Leschenko Maria Petrivna, Professor, Doctor of Pedagogical Sciences, Head of Department of pre-school and primary education of Jan Kochanowski University of Kielce, Branch in Piotrków Trybunalski, Poland

Felchner Andrzej, Professor Nadzwyczajny, Doctor of Pedagogical Sciences, Dean of Faculty of Social Disciplines of Jan Kochanowski University of Kielce, Branch in Piotrków Trybunalski, Poland

Shpak Valentyna Pavlivna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of The Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

BARBINOVA A.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

CRITICAL THINKING IS THE KEY TO THE SUCCESS OF PEDAGOGICAL ACTIVITY

The article analyzes the concept of "critical thinking", substantiates the psychological and pedagogical principles of the development of critical thinking among teachers. Considered properties of critical thinking. Identified the main feature of critical thinking. It is established that on the basis of the ability of a person to think critically there are the following properties: freedom and independence (the ability to express an idea independently of others); the ability to critically process diverse information, where the latter is the starting point, and not the ultimate point of development for the development of own balanced thought; identify important issues and issues to be addressed; find the solution to the problem itself, use convincing arguments and support it with reasonable evidence, assume responsibility; exchange their own thoughts with others, discuss, argue, deepen, or modify their position based on strong arguments of the opponents.

The basis of critical thinking is the individual features of human thinking, namely: independence of thinking, critical thinking, flexibility of thinking, depth of thinking, breadth of thinking, consistency of thinking, speed of thinking. It is proved that the formation of critical thinking in educators - is a multidimensional, systematic and long process of transition from a dogmatic type of thinking to a critical type of thinking of the personality of the teacher.

Key words: thinking, critical thinking, factors of critical thinking, teacher, principles of critical thinking, intellectual flexibility

Стаття надійшла до редакції 14.09. 2018 р.

УДК 373.2.091.33-027.22:796:81

ХРИСТИНА БАРНА

ВІКТОРІЯ ІВАНОВА

ОКСАНА КАС'ЯНЕНКО

Мукачівський державний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ВПРАВ В КОРЕКЦІЇ ПРОСОДИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розглянуто вплив ігрових прав на корекцію просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку. Визначено поняття "просодика", "просодичний". Обґрунтовано необхідність використання під час корекційно-виховної роботи з дітьми з вадами мовлення, різні види ігор: дидактичні, рухливі, сюжетно-рольові, ігри-драматизації, ігри, для розвитку дрібної моторики. Доведено, що мовні ігри в логопедичній роботі сприяють: співдружності педагога з дитиною; активній увазі до мови; бажанню оволодіти тими чи іншими мовними навичками; руйнуванню старих і формуванню нових навичок мовлення; застосуванню нових мовних навичок у повсякденному житті.

Ключові слова: просодична сторона мовлення, діти дошкільного віку, ігрова діяльність, логопедичні ігри, мовленнєві порушення, корекційно-виховна робота

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний стан модернізації спеціальної освіти в Україні характеризується об'єднанням наукових пошуків і зусиль, посиленою увагою до поглибленого вивчення особливостей загального, психічного і мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями розвитку з метою забезпечення індивідуальної траєкторії розвитку кожної дитини з урахуванням її психофізичних особливостей, можливостей, здібностей, інтересів тощо. Це вимагає від спеціалістів усіх галузей супроводу дітей, пошуку нових ідей, методологій і технологій ефективної допомоги, підтримки та максимально можливого розвитку дитини для її успішного соціального й особистісного становлення. Порушення розвитку стає загальнозначущою проблемою суспільства з огляду на стрімке збільшення дітей з проблемами психофізичного розвитку, спричиненого впливом негативних екологічних, соціально-економічних, демографічних та внутрішніх біологічних чинників, які ускладнюють або унеможливають їх соціально-психологічну адаптацію, входження в освітній простір і майбутнє професійне самовизначення. Ця проблема стосується і дітей дошкільного віку із порушеннями мовлення, оскільки сьогодні в Україні спостерігається тенденція до зростання кількості дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Цей факт вимагає перегляду методів і форм виховання та навчання зазначеної категорії дітей.

Вищезазначене зумовлює актуальність та необхідність розв'язання проблеми виявлення і подолання порушень просодичної сторони мовлення дітей дошкільного віку, розробки діагностичних і корекційно-розвивальних методик з використанням ігрових вправ та їх упровадження в систему дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вивчення складових просодичної сторони мовлення є предметом досліджень у лінгвістиці, психолінгвістиці (В. О. Артемов, В. І. Бельтюков, Л. Н. Блохіна, Л. В. Бондарко, О. А. Бризгунова, І. О. Зимня, М. І. Красногорський, М. С. Трубецької, С. Н. Цейтлін, Н. В. Черемісіна, Л. В. Щерба та ін.) та в логопедії (О. Ф. Архипова, Л. І. Беякова, О. П. Єрмакова, О. В. Лаврова, Л. В. Лопатіна, О. С. Орлова, І. О. Поварова, Л. О. Позднякова, Р. К. Потапова, О. Ю. Ромась, З. Н. Серебрякова, А. Ф. Чернопольська, Г. В. Чиркіна, М. К. Шеремет та ін.).

Уявлення про логоритмічне виховання дітей з проблемами мовлення ґрунтувалося на працях вітчизняних та зарубіжних учених (Н. Г. Александрової, Г. А. Волкової, В. О. Грінер, Е. Жак-Далькроза, В. О. Кондратенко, З. П. Ленів, Т. С. Овчинікової, Є. В. Оганесян, К. Орфа, Є. Ф. Рау, С. Д. Рудневої, Ю. О. Флоренської та ін.). Науковці сформулювали основні принципи здійснення корекційного логоритмічного впливу: урівноваження діяльності нервової системи, точність дозування подразників (темпу, ритму, динаміки музики та слова; узгодження індивідуального та колективного ритму вихованців; розвиток здатності до зосередження; урахування вікових особливостей для здійснення добору матеріалу).

Недостатньо досліджені аспекти проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про недостатню розробленість методичної системи виявлення і подолання порушень просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку та обґрунтування змісту методики корекції просодичної сторони мовлення засобами ігрових вправ.

Мета статті – обґрунтувати значення ігрових вправ у корекції просодичної сторони мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняттями «просодія», «просодема», «просодичний» гуманітарне знання оперує ще з часів розквіту давньогрецьких ораторських та риторичних шкіл. У перекладі з давньогрецької «просодія» означає «вхідний гімн», який співали під час ходи до храму. Аристотель, Архітас, Квінтіліан, Платон та інші розглядали цю ознаку як суму етикетних норм виразності публічного мовлення.

У лінгвістичному аспекті під просодією розуміють складне поєднання мелодійних, динамічних та часових характеристик мовлення. В сучасній лінгвістиці просодію розуміють як додаткові музичні особливості мови, які не залежать від основної артикуляції.

Дослідженнями в галузі спеціальної педагогіки та логопедії виявлено, що за цілого ряду нозологічних форм інтелектуальних, сенсорних, емоційно-вольових та мовленнєвих порушень просодична несформованість стає достатньо маніфестною. У логопедії термін «просодичний» відноситься до позначення явищ висоти, тривалості, сили тощо. Система просодії є складним структурним комплексом компонентів, який виконує функції цілісного оформлення висловлювання (організації та членування).

Було встановлено, що розвиток мовленнєвої функції у дошкільному віці відбувається нерівномірно, і темпи оволодіння мовленням залежатимуть від умов виховання дітей у перші роки життя та стану їх нервової системи (Дегтяренко, 2008, с.43).

Навчання мови і розвиток мовлення не зводиться лише до мовленнєвої діяльності, до реалізації і використання мовної системи. Воно передбачає також включення мовлення в різні види діяльності: пізнавальну, навчальну, художню, театралізовану, ігрову, образотворчу, конструктивну і т. д. Це допоможе створити основу для оволодіння мовою на чуттєвому досвіді дитини та в ігровій діяльності. Оскільки мова і мовлення обслуговують усі види діяльності дитини, доречним буде говорити про взаємозв'язок усіх видів діяльності в мовленнєвому спілкуванні, про "інтеракційну" (взаємодіючу) діяльність. Водночас, на думку Н. Луцан, – не можна перебільшувати вплив ігрової діяльності на розвиток мовлення дітей, сама по собі гра не може спонтанно розвивати й удосконалювати мовлення дитини (Луцан, 2008, с.46, с.101).

Оскільки уявлювана ігрова ситуація дозволяє дитині відходити від чітко визначених літературних норм вимови, вона повертає дитину до "життєвих" (термінологія Л.Виготського), звичних норм спілкування в побуті, в умовах сім'ї, до діалектного мовлення, до місцевих говірок чи вікових мовленнєвих помилок, які утворили динамічні неправильні мовні стереотипи (Виготський, 1966, с.64).

Дитину спочатку потрібно навчити правильного мовлення в навчально-мовленнєвій та мовленнєвій діяльності, виробивши міцні навички і звички правильного мовлення, а вже потім можна закріплювати й активізувати мовлення в ігровій діяльності дітей.

Оскільки головним видом діяльності дітей дошкільного віку є гра, то збагачення мотивів мовленнєвих висловлювань, безпосередня корекція мовлення має відбуватися на основі поєднання навчання мови з ігровою діяльністю. Тому при організації корекційно-виховної роботи з дітьми з вадами мовлення слід враховувати не тільки особливості проявів мовленнєвого порушення, а й вторинні відхилення в розвитку дитини зумовлені даною вадою мовлення.

Для дитини з вадами мовлення потрібні особливі форми освітнього середовища: створення єдиного корекційно-розвивального простору і обладнання предметно-розвивального середовища, яке б стимулювало мовленнєвий і особистісний розвиток дитини. Освітні елементи такого середовища набувають специфічного корекційного змісту і потребують застосування відповідних засобів, методів, форм організації корекційно-виховного процесу.

Донедавна в науковій літературі гра розглядалася переважно в генетичному плані. В цьому розумінні вона виступає як засіб самореалізації людини, де вона може випробувати себе в різних ситуаціях, ролях, представити себе в якості члена різних соціальних спільнот, що полегшує процес прийняття соціальних норм. Отож, можна говорити про адаптивні функції гри. Багаточисленні дослідження присвячені терапевтичній

функції гри. Головні перетворення в грі відбуваються з особистісними особливостями учасників (Золотоверх, 2004, с.20).

Сьогодні гра – найпопулярніший вид психологічної роботи як з дітьми, так і з дорослими. Гра – цілісний стан душі. Це єдність думок, почуттів і рухів, гармонічне життя в образі, ситуації, світі, унікальний фантастичний простір, який володіє великим творчим потенціалом, де можна творити себе, свої стосунки з іншими, своє майбутнє в цілком безпечній ситуації. Ігри дають можливість емоційно відреагувати на різні хвилювання і труднощі, побудувати на рівні почуттів відношення з оточуючими, навчитися контролювати і регулювати свій внутрішній світ.

Гра є ефективним засобом логопедичної роботи з дітьми. Термін “логопедичні ігри” не зовсім вдалий, тому що таких ігор в номенклатурі дошкільної педагогіки немає. Є ігри сюжетно-рольові, рухливі, дидактичні із будівельним матеріалом, ігри-драматизації і всі решта видів ігор. Тому доцільніше говорити про використання загальновідомих видів ігор в логопедичній роботі з дітьми (Луцан, 2005, с.25).

Гра є найбільш ефективним засобом для формування розвивального середовища. Тому в організації корекційно-виховної з дітьми, які мають порушення мовленнєвого розвитку, значна роль належить грі. Вона повинна посісти істотне місце в логопедичній роботі. Але, звичайно, було б не правильно здійснювати всю корекційну роботу лише ігровими методами. Логопед, враховуючи конкретні умови роботи з тими чи іншими дітьми, зокрема рівень їх розвитку, ставлення до занять, стомлюваність тощо, вирішує, коли і як використовувати гру. Навчаючи дітей в процесі гри, педагог прагне, щоб радість від ігрової діяльності поступово перейшла в радість навчання. Включаючи гру в заняття, логопед турбується, щоб основне дидактичне завдання, яке складає зміст гри, відповідало навчальній меті заняття, було для дітей посилюючим, сприяло максимальній активізації не тільки мовлення а й розумової діяльності.

У дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку спостерігаються труднощі деяких вищих коркових функцій (слухомовленнєвого сприйняття, орієнтування в просторі тощо) та особливості протікання інтелектуальної діяльності (підвищена виснажливність, нерівномірна працездатність, порушення мовленнєвої пам'яті, схильність до інертності). Внаслідок цього даній категорії дітей важко включитися в організовану педагогом ігрову діяльність. Проблемні діти пасивні і не виявляють бажання активно діяти з предметами та іграшками. При проведенні ігор логопеду слід враховувати, що наявність мовленнєвого дефекту може спричинити відхилення у психічній сфері дитини такі як підвищена збудливість, замкнутість, депресивні стани, негативізм, апатичність, психічна виснаженість. Порушення загальної і мовленнєвої моторики призводить до швидкої стомлюваності у грі. Педагогу необхідно створювати у дітей позитивне емоційне відношення до запропонованої діяльності. За допомогою гри можна навчити дитину, звільнити її від існуючих комплексів і страхів. Іноді гра – єдиний можливий шлях допомогти тим, хто ще не засвоїв світ слів.

Ігрова діяльність дітей з порушеннями мовлення формується тільки при безпосередньому впливі і керівництві педагога. Спочатку ігрові дії відбуваються при дуже обмеженому мовленнєвому спілкуванні, а це зумовлює скорочення об'єму ігор та їх сюжетну обмеженість. Основні свої знання і враження такі діти отримують в цілеспрямованій ігровій діяльності тоді, коли у них виникає потреба у словесному спілкуванні (Крутії, 2003, с.56).

Для дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку важливе значення мають ігри, які потребують координації і точності рухів пальців рук. Рівень розвитку мовлення дітей прямо залежить від ступеня сформованості тонких рухів пальців рук. Була виявлена така закономірність: якщо розвиток дрібної моторики відповідає віку, то й мовленнєвий розвиток знаходиться в межах норми. Якщо розвиток рухів пальців відстає, то затримується і мовленнєвий розвиток. Формування мовленнєвих зон кори головного мозку здійснюється під впливом кінестетичних імпульсів від пальців рук. Тому тренування пальців рук впливає на розвиток активного мовлення. Пальчикові ігри необхідно використовувати в корекційній роботі з дітьми, які відстають у мовленнєвому розвитку. Коли дитина робить ритмічні рухи пальцями одночасно з промовлянням віршованого тексту значно підвищується узгодженість лобної і скроневі частин мозку, де знаходяться моторний і смисловий мовні центри; стимулюється розвиток мовлення; підвищується мовленнєва активність; розвивається спостережливість, увага, пам'ять, уява.

Дидактичні ігри, як адекватний віковим особливостям дітей засіб, використовуються не тільки на корекційних фронтальних і індивідуальних заняттях, на прогулянках, а у всій системі корекційно-виховної роботи з дітьми. Роль логопеда у дидактичній грі подвійна: з однієї сторони він керує пізнавальним процесом, організовує навчання дітей, з іншої – виконує роль учасника гри, партнера, направляє кожну дитину на виконання ігрових дій, а при необхідності дає зразок поведінки у грі. В процесі дидактичної гри логопед розвиває мовленнєву активність дітей, заохочує правильні відповіді на поставлені запитання, виховує витримку.

Розглядаючи питання про роль мовних ігор в логопедичній роботі професор М. Ю. Хватцев вказує, що вони сприяють: співдружності педагога з дитиною; активній увазі до мови; бажанню оволодіти тими чи іншими мовними навичками; руйнуванню старих і формуванню нових навичок мовлення; застосуванню нових мовних навичок у повсякденному житті (Хватцев, 2000, с.207).

Використання дидактичних ігор в корекційній роботі з дітьми, які мають вади мовлення, дає можливість:

- забезпечити психологічний комфорт на занятті;
- забезпечити розвиток емоційно-вольової сфери дітей, їх морально-вольових якостей;
- активізувати і відновити вищі психічні функції;

- поліпшити слухову увагу і пам'ять, підвищити швидкість за-пам'ятовування;
- поліпшити мовленнєвий розвиток.

Корекційно-виховна робота з дітьми-логопатами повинна бути спрямована на навчання правильного мовлення і виховання особистості дитини.

Враховуючи особливості мовленнєвого та психічного розвитку дітей-логопатів, слід дотримуватися таких методичних вимог:

1. Ігри не повинні бути надто тривалими.
2. Вони повинні проводитися в уповільненому темпі, щоб кожна дитина змогла зрозуміти завдання, свідомо виправити можливу помилку, а логопед допомогти їй в цьому.
3. Гра повинна бути живою, цікавою, привабливою для дитини. В ній має бути присутній елемент змагання та заохочення, яскрава, виразна та доступна для дітей наочність.
4. У грі необхідно домагатися активної мовленнєвої участі всіх дітей, по можливості використовуючи при цьому їх рухову активність.
5. В грі необхідно розвивати навички контролю за власним мовленням і мовленням товаришів, прагнення правильно і швидко виконати мовне завдання. Для цього слід підтримувати дитячу ініціативу.
6. У самому процесі гри логопед приймає безпосередню активно-пасивну участь. Це визначається мовними можливостями дітей, завданнями та умовами гри). Впродовж гри логопед вносить необхідні корективи і виправлення в мовлення дітей, а наприкінці гри обов'язково заохочує всіх дітей, відмічає найбільш активних.

7. Ігри, які проводяться на різних етапах роботи з дошкільниками-логопатами, можна успішно повторювати, поступово ускладнюючи і варіюючи не тільки зміст мовного матеріалу, а й правила гри.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В логопедичній роботі особливо велике значення має ставлення самих дітей до занять над виправленням недоліків мовлення. Зважаючи на це, необхідно зацікавити дітей і увесь час підтримувати в них інтерес до роботи. Для того, щоб дитина не втомлювалася від одноманітних тренувальних вправ на заняттях, слід використовувати відповідні ігри для закріплення вимови. Логопеди і вихователі логопедичних груп повинні докладати максимум зусиль, щоб дітям було цікаво навчатися, а саме, навчатись граючись. Адже коли цікаво, то й неважко. Будь-яка гра сприяє вихованню не однієї, а багатьох якостей особистості, вимагає участі різних аналізаторів і психічних процесів, викликає різноманітні емоції і, звичайно ж, сприяє мовленнєвому розвитку дитини.

Отже, найбільш результативному розвитку та корекції компонентів просодичної сторони мовлення у дітей-логопатів сприятиме проведення ігрових вправ під час проведення корекційної (логопедичної) роботи. Це дає підстави для подальшого дослідження методики використання ігрової діяльності в корекційно-виховній роботі з дітьми-логопатами.

Список використаних джерел

- Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка / Л.С.Выготский // Вопросы психологии. – 1966. – №6. – С.62-68.
- Дегтяренко Т.В. Комплекс нейропсихологічного обстеження, адаптований для дітей дошкільного віку, для визначення стану психомоторики, перцептивно-когнітивних функцій і мовленнєвого розвитку / Т.В.Дегтяренко, О.С.Іванова, Ю.О.Тубичко // Наука і освіта. – 2008. – №6. – С.42-45.
- Золотоверх В. Ігротерапія як засіб подолання порушень у дітей з особливостями психофізичного розвитку // Дефектологія. – 2004. – №4. – С. 18-22.
- Крутії К.Л. Методика проведення індивідуальних занять з мовленнєво-вопасивними дітьми дошкільного віку / К.Л.Крутії. – Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» Лтд, 2003. – 320 с.
- Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри. Ситуації, вправи. Видання друге, доповнене. Навчальний посібник/А.М.Богущ, Н.І.Луцан // – К.:Видавничий Дім «Слово», 2012. – 304с.
- Луцан Н.І. Розвиток мовлення дітей в ігровій діяльності. Навчальний посібник. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2008. – 168 с.
- Хватцев М. Е. Логопедическая работа с детьми дошкольного возраста [Текст] / М. Е. Хватцев // Хрестоматия по теории и методике развития речи детей дошкольного возраста : учеб. пособие / сост.: М. М. Алексеева, В. И. Яшина. - Москва, 2000. - 343с.

References

- Vyhotsky L.S. Yhra y ee rol' v psykhicheskom razvytyy rebenka / L.S.Vyhot-sky // [The game and its role in the mental development of the child] Voprosy psykholohyy. – 1966. – №6. – S.62-68.
- Dehtyarenko T.V. Kompleks neyropsykholohichnoho obstezhennya, adaptovanyu dlya ditey doshkil'noho viku, dlya vyznachennya stanu psykhomotoryky, pertseptivno-kohnityvnykh funktsiy i movlennyevoho rozvytku / T.V.Dehtya-renko, O.S.Ivanova, YU.O.Tubychko // [The complex of neuropsychological examination, adapted for preschool children, to determine the state of psychomotor, perceptive-cognitive functions and speech development] Nauka i osvita. – 2008. – №6. – S.42-45.
- Zolotoverkh V. Ithroterapiya yak zasib podolannya porushen' u ditey z osoblyvostyamy psykhofizychnoho rozvytku // [Game therapy as a means of overcoming disorders in children with peculiarities of psychophysical development] Defektolohiya. – 2004. – №4. – S. 18-22.

- Krutiy K.L. Metodyka provedennya individual'nykh zanyat' z movlennye-vopasyvnymy dit'my doshkil'noho viku / K.L.Krutiy. [Methodology of conducting individual classes with speech-passive children of pre-school age]– Zaporizhzhya: TOV «LIPS» Ltd, 2003. – 320 s.
- Lutsan N.I. Movlennyevo-ihrova diyal'nist' doshkil'nykiv: movlennyevi ihry. Sytuatsiyi, vpravy. Vydannya druhe, dopovnene. Navchal'nyy posibnyk/A.M.Bohush, N.I.Lutsan // [Speech-game activity of preschool children: speech games. Situations and Exercises]– K.:Vydavnychyy Dim «Slovo», 2012. – 304 s.
- Lutsan N.I. Rozvytok movlennya ditey v ihroviy diyal'nosti. [Development of children's speech in gaming activities] Navchal'nyy posib-nyk. Ivano-Frankivs'k: VDV TSIT, 2008. – 168 s.
- Khvattsev M. E. Lohopedycheskaya rabota s det'my doshkol'noho vozrasta [Speech work with children of preschool age] / M. E. Khvattsev // Khrestomatyya po teoryi y metodyke razvytyya rechy detey doshkol'noho vozrasta : ucheb. posobye / sost.: M. M. Alekseeva, V. Y. Yashyna. - Moskva, 2000. - 343s.

BARNA CH., IVANOVA V., KASYANENKO O.

Mukachevo State University, Ukraine

THE USE OF GAME RIGHTS IN THE CORRECTION OF THE PROSADING PARTY OF LINGUISTIC CHILDREN OF PRIMARY AGE

Violation of development has become a significant problem of society in view of the rapid increase of children with problems of psychophysical development. This problem also affects preschool children with speech disorders, as today there is a tendency in Ukraine to increase the number of children with severe speech impairment. This fact has required revision of the methods and forms of education and training of such category of children. Studies in the field of special pedagogy and speech therapy have revealed that for a number of nosological forms In the speech therapy, the term "prosodic" refers to the phenomena of height, duration, strength, etc. The system of prosody is a complex structural component of the components, which performs the functions of integral statement of expression (organization and division). The child first needs to teach the correct speech in the teaching and speech and speech activities, developing strong skills and habits of proper speech, and then it is possible to fix and intensify speech in children's gaming activities.

The main activity of preschool children is the game, so the enrichment of the motives of speeches, direct speech correction should take place on the basis of a combination of language learning and gaming activities. Therefore, organizing correctional work with children with speech impairments, it is necessary to take into account not only the features of manifestations of speech impairment, but also secondary deviations in the development of the child due to this speech disability. There are game-role-playing, moving, didactic building material, dramatizing games and all other types of games. It is more expedient to talk about the use of well-known types of games in speech therapy with children. Affected children are passive and do not show a desire to actively deal with objects and toys. During conducting games speech therapist should take into account that the presence of a speech defect can cause deviations in the mental health of the child such as increased excitability, closure, depression, negativism, apathy, mental exhaustion. Violation of general and speech motility leads to fatigue in the game. In correctional work with children who have speech impairments, different types of games are used: didactic, moving, role-playing, dramatizing games. For children with speech impairment, games that require coordination and precision of the fingers play an important role. Language games in logopedic work contribute to: the community of the teacher with the child; active attention to language; the desire to master one or another language skills; the destruction of the old and the formation of new skills of speech; the application of new language skills in everyday life. Correctional and educational work with children-logopaths should be aimed at teaching correct speech and education of the child's personality.

Key words: *prosody sight of speech, children of preschool age, playing activity, logopedical games, speech defects, correctional and upbringing work.*

Стаття надійшла до редакції 11.09. 2018 р.

ЗМІСТ

Атрощенко Т.	Реалізація полікультурного компонента у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів	5
Барбінов В.	Структура готовності майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі до професійної діяльності	8
Барбінова А.	Критичне мислення – запорука успіху педагогічної діяльності	13
Барна Х. Іванова В. Кас'яненко О. Бичко М.	Використання ігрових вправ у корекції просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку	17
Боловацька Ю.	Здатність до конструктивної комунікації як вагомий складник професійної підготовки майбутнього лікаря	22
Большая О.	Управління системою виховної роботи в контексті здійснення професійної підготовки вчителя природничих дисциплін	25
Бохан Ю. Форостовська Т. Кормош Ж.	Зміст і функції економічної складової підготовки менеджера освітнього закладу	30
Булава Л. Мащенко О. Ткаченко А. Воробйова О.	Запровадження комплексного підходу до хімічного практикуму під час підготовки майбутніх вчителів природознавчих дисциплін	34
Вішнікіна Л. Япринець Т. Гринько В.	Історія Полтавського учительського інституту до 1918 року: повертаючись до проблеми	40
Гриньова М. Мороз А. Губарь О.	Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів біології	48
Вішнікіна Л. Япринець Т. Гринько В.	Картографічно-геоінформаційні засоби навчання географії	52
Гриньова М. Мороз А. Губарь О.	Проректування цифрових освітніх ресурсів засобами цифрових технологій	57
Губарь О.	Педагогічні умови збереження людського капіталу в об'єднаній територіальній громаді	62
Губарь О.	Переорієнтація змісту логопедичної роботи з підлітками в умовах глобалізаційних процесів	66
Давиденко Г.	Соціально-педагогічна робота зі студентами з особливими освітніми потребами у навчально-виховних підрозділах університету «Україна»	71
Дем'янюк Н.	Складники національної культури в педагогічній спадщині та діяльності В. Верховинця	80
Жамардїй В.	Класифікаційна характеристика змісту та структури сучасних фітнес-технологій	85
Жданова-Неділько О.	Використання особистісно-розвивального потенціалу навчального процесу в магістратурі при підготовці управління	90
Іщенко В.	Самоменеджмент як умова професійного зростання майбутнього вчителя природничих дисциплін	95
Коломієць Б.	Педагогічні умови формування самоосвітньої компетентності майбутнього вчителя іноземної мови	99
Кононець Н.	Концепція ресурсно-орієнтованого навчання у вищій школі	103

Кононова М.	Принципи професійного розвитку майбутніх дефектологів: теоретичний аналіз	108
Кращенко Ю. Сорокіна Г. Боловацька Ю.	Активізація громадянської позиції студентів засобами студентського самоврядування	113
Лобач О.	Методи творчого розвитку молодших школярів на уроках музичного мистецтва	118
Маєвська О.	Забезпечення гендерної рівності учнів на уроках трудового навчання: методичний аспект	123
Міхеєнко О. Міхеєнко Т.	Методологічні підходи у практиці професійної підготовки майбутніх фахівців зі здоров'я людини	128
Мороз Ю.	Формування навичок конструктивної життєорганізації молоді в рекреаційній діяльності	132
Нестуля С.	Концепція формування лідерської компетенції майбутніх бакалаврів з менеджменту в освітньому середовищі університету	137
Новік С. Зайцева Ю. Шаповал Є. Новицька Н.	Відповідальність як особистісна основа самоменеджменту сучасного студента	142
Новік С. Зайцева Ю. Шаповал Є. Новицька Н.	Удосконалення організації занять з фізичного виховання студентів вищих освітніх закладів з урахуванням їх інтересів та індивідуального фізичного розвитку на етапі реформування	146
Олефір О.	Особливості лексико-граматичної складової мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення	153
Оніпко В. Дяченко-Богун М.	Етика впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітнє середовище вищого навчального закладу	158
Павленко Т.	Творча спадщина В. О. Сухомлинського в електронних ресурсах	162
Пивовар Н.	Система факультативної підготовки учнів середньої школи до вибору вчительської професії	167
Пилипенко С. Пилипенко В.	Гендерні аспекти вихованої роботи зі студентською молоддю	170
Пологовська Ю.	Критерії, показники та рівні сформованості профорієнтаційної компетентності у майбутніх вчителів географії в умовах профільного навчання	175
Рева Т.	Методичні підходи до розроблення програми елективного курсу «актуальні проблеми сучасної фармацевтичної освіти» як об'єкта педагогічного проєктування	182
Сас Н. Самарська Л. Твердохліб А.	Розвиток здатності молоді до подолання складних життєвих ситуацій	187
Тітова А.	Вітчизняні традиції патріотичного виховання в педагогічному спадку Іова Борецького	193
Тітова А.	Посилення мотивації майбутніх сімейних лікарів до використання веб-технологій у професійній діяльності як педагогічна умова формування їхньої професійної компетентності	198

Федій О.	Студент як суб'єкт пізнавального саморозвитку	204
Фенцик О.	Підготовка майбутніх учителів початкових класів до формування читацької компетентності учнів	209
Шапаренко І.	Теоретико-методичні основи викладання дисципліни «Медико-біологічні аспекти спортивного відбору та орієнтації» в системі підготовки бакалаврів із спеціальності «Фізична культура і спорт»	214
Шленьова М.	Особливості інтерактивних методів навчання української мови як іноземної (на технічних факультетах)	220
Юшко О. Борейко Н. Азаренкова Л. Янченко П.	Технологія формування педагогічної майстерності у майбутніх тренерів	224
	Структурно-функціональна модель формування правової культури майбутніх юристів у процесі фахової підготовки	229

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>